

11.693
56

1093.

736

ORSZÁGOS MAGYAR SZÉPMŰVÉSZETI MÚZEUM

A GRAFIKAI OSZTÁLY
LVI. KIÁLLITÁSA

15
FRANCISCO DE GOYA
GRAFIKAI MUNKÁI

1928 NOVEMBER HAVÁBAN

ORSZÁGOS MAGYAR SZÉPMŰVÉSZETI MÚZEUM

A GRAFIKAI OSZTÁLY
LVI. KIÁLLITASA

FRANCISCO DE GOYA
GRAFIKAI MUNKÁI

1928 NOVEMBER HAVÁBAN

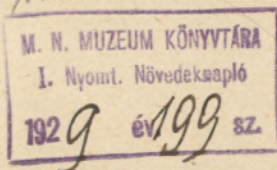

2167

A KIÁLLÍTÁST DR. HOFFMANN EDITH, A GRAFIKAI
OSZTÁLY VEZETŐJE RENDEZTE S Ő SZERKESZTETTE A JELEN
MAGYARÁZÓ KATALÓGUST IS. AZ EREDETI SPANYOL SZÖ-
VEGEK MAGYAR FORDÍTÁSÁT ELEK ARTÚR ÚR VÉGEZTE,
AKINEK E HELYEN IS HÁLÁS KÖSZÖNETET MONDUNK.

11.693/56

Francisco José de Goya y Lucientes

1746-ban született Fuendetodosban.

1760-ban Josè Luzan y Martinez festő tanítványa
Zaragozában.

1766-ban belép Francisco Bayeu műtermébe, Madridban.

1770 táján Olaszországban van tanulmányúton.

1771-től fogva állandóan Spanyolországban.

1775-ben feleségül veszi Francesco Bayeu húgát.

1780-ban az Acad. di S. Fernando tagja lesz.

1785-ben annak elnöke.

1790-ben udvari festő.

1792—93-ban súlyos betegség következtében elveszíti
hallását.

1828-ban meghal.

A lapok címének és technikájának megjelölése után
következő „D“ jelzetű rövidítés a Goya-oeuvre
legújabb katalógusának sorszámaira utal: Loys
Delteil. *Francisco Goya. Paris, 1922. I—II. kötet.*
A Von Loga könyvére való hivatkozás mindig Valerian
von Loga *Caprichos von Goya (München, 1914.)*
című munkáját jelenti.

1. Paulai szent Ferenc. Rézkarc és hidegtű. D. 2. II. — 1778 táján.
2. Menippus. Velazquez után. Rézkarc. D. 17. IV. — 1778 táján.
3. Barbarossa. Pernia, IV. Fülöp király udvari bolondja. Velazquez után. Rézkarc aquatintával. D. 13. III. — 1778 táján.
4. Aesopus. Velazquez után. Rézkarc. D. 16. IV. — 1778 táján.
5. El Primo nevű törpe. Velazquez után. Rézkarc. D. 19. III. — 1778 táján.
6. Ivók. Velazquez festménye után. Rézkarc D. 4. I. — 1778 táján.
7. Sebastian de Morra nevű törpe. Velazquez után. Rézkarc. D. 18. III. — 1778 táján.
8. Hintázó öreg. Rézkarc és aquatinta. — D. 25. II. 1815 után.
9. Vén torero. Rézkarc. — D. 27. Goya szerzőségét e lapnál többen kétségbevonják.

10. Hintázó öregasszony. Rézkarc. — D. 26. 1815 után.
11. Fogoly. Rézkarc. D. 32. Ritka.
12. Kivégzés. (Fojtócsavar.) Rézkarc. — D. 21. I. Ez az állapota a lapnak nagyon ritka. — 1780 körül.
13. Fogoly. Rézkarc. D. 33. II.
14. Jobbraforduló maja. Rézkarc és aquatinta D. 28. Goya szerzőségét e lapnál többen kétségbevonják.
15. Balraforduló maja. Rézkarc. D. 29. Goya szerzőségét e lapnál többen kétségbevonják.
- 16—20. és 25. a)—64. b) A „Los Caprichos“ (Ötletek) című, aquatintával átdolgozott rézkarc-sorozat lapjai. 1793—1799. E lapokon Goya korának erkölcstelenségeit és ferdeségeit ostorozza. Számos személyes vonatkozásukat általánosságban tartott, tréfás címekkel igyekezett ugyan leplezni, mégsem kerülhette el az inkvizíciós törvényszék elé való idézést. Homályos célzásaikra a művésztől magától írt magyarázatos szöveg vet némi világosságot, melyet akkor szerkesztett, mikor utóbb a királyi metszetgyűjtemény számára tőle a sortozatot az eredeti lemezekkel együtt megvásárolták. Éppen ezért e magyarázatok több esetben szándékosan inkább arra töreksenek, hogy elhomályosítsák a lapok igazi értelmét, semmint felfedjék azt. E magyarázatokat minden egyes lapnál idézőjelben közöljük. — Ezenkívül van egy másik, nem Goyától származó magyarázatos kézirat is, ennek adatait és későbbi írók hozzávetőleges értelmezéseit Goya

szövege után adjuk. A sorozat kilenc kiadást ért. A múzeum példánya a Delteiltől leírt második kiadásból való.

16. Igent mondanak és kezüket az első jelentkezőnek nyújtják. Delteil 39. II. — „A könyedség, mely-lyel sok asszony nagyobb szabadság reményében a házasságra határozza magát.“
17. a) A hasonlóak egymásra találhatnak. Delteil 42. II. „Sokat veszekszenek azon, kik romlottabbak, a nők vagy a férfiak. Mindnyájuk bűnei a rossz nevelésből fakadnak. Ahol a férfiak romlottak, ott a nők is azok lesznek. A rézkarcon ábrázolt fiatal hölgynek épp olyan feje van, mint a fiatal uracsnak, ki vele beszélget, ami pedig a két öreget illeti, egyik oly hitvány, mint a másik.“ — Mária Lujza királynő és Godoy miniszter, azidőszerint még csak királyi gárdista, a szokásos találkájukon. A háttérben a Manzanaresben mosó asszonyok, kik mulatnak a légyotton.
17. b) Senki sem ismeri önmagát. Delteil 43. I. — „Álarcosmenet a világ. Hamis az arc, a ruha, a hang és minden. Mindenki mást akar mutatni, mint ami, mindenki áltat és senki sem ismeri önmagát.“
18. A művész önarcképe. Delteil 38. III.
19. a) Még így sem ismer rája. D. 44. II. — „Hogyan is ismerne rá? Nem elég ahhoz a szemüveg, ítélet és világismeret kell hozzá s a szegény gavallér éppen ennek van híjával.“

19. b) És elhurcolták. D. 45. III. — „Az asszony, ki nem tud magára vigyázni, azé lesz, aki elsőnek támad reá s mikor már nem lehet változtatni a dolgon, csodálkoznak, hogy elhurcolták.“
20. Itt a mumus. Delteil 40. III. — „A gyermeknevelés hibái: arra törekedni, hogy a gyermek jobban féljen a mumustól, mint saját apjától, és olyanban higgyen, ami nincs.“
21. Bourbon Izabella, IV. Fülöp király neje. Velazquez után. Rézkarc. D. 9. II. — 1778 táján.
22. Osztrák Margit királyné, III. Fülöp neje. Velazquez után. Rézkarc. D. 7. II. — 1778 táján.
23. III. Fülöp király. Velazquez festménye után. Rézkarc. D. 6. II. — 1778 táján.
24. IV. Fülöp király. Velazquez után. Rézkarc D. 8. II. — 1778 táján.
25. a) Tantalus. D. 46. I. — „Ha a férfi nyalkább és kissé kevésbé unalmas volna, ... a nő magához térne.“
25. b) A szerelem és a halál. D. 47. III. — „Íme egy Calderon-szabású szerelmes, ki mert nem tudta vetélytársát semmibe venni, szerelmese karjai között hal meg, tehát esztelen bátorsága miatt vesztí el. Nem jó túlságos könnyen kardot rántani.“
26. A természetes asszonyság fia. Delteil 41. III. „Hanyagság, túlzott türelem és kényeztetés szeszélyessé, akaratossá, önhitté, nyalánkká, lustává és elviselhetetlenné teszi a gyermekeket. Felnőnek

s még mindig gyermekek. Ölbe való nagy gyerekek.“ — Valószínűleg célzás IV. Károly király uralmára.

27. a) Mind le fognak hullani. D. 56. II. — „És hogy azok, kik még le fognak hullani, nem tanulnak azok példáján, akik előttük már lehullottak. De nincs segítség, mind le fognak hullani.“

27. b) Már meg vannak kopasztva. D. 57. II. — „Miután a tollaikat elhagyták, ki velük. Következzenek mások.“

28. Hogy kopasztják őket! D. 58. II. — „A csibék is útjába akadnak héjának, mely megkopasztja őket.“ — Célzás a korabeli spanyol bírákra, akik az írnokokat és törvényszéki szolgákat segítették abban, hogy büntetlenül rabolhassák ki az utcányokat. — A 27. a), 27. b) és 28. számú lapok összefüggenek. Von Loga szerint az elsön egy csalogató madár férfiakat csábít magához, kiket, miután lehullanak a fáról, megkopasztanak, a másodikon kiséprik őket, a harmadikon a bírói kar felelősségre vonja a nőt.

29. a) Forró. D. 50. II. — „Olyan sürgős nekik a dolog, hogy forrón nyelik le a levest. Még a mulatásnál is fontos a mérséklet és megfontolás.“ — Mohó barátok.

29. b) Mekkora áldozat. D. 51. II. „Az ilyen vőlegény nem éppen irigylésreméltó, de gazdag és egy szerencsétlen gyermek szabadságának az árán egy éhező családon lehet segíteni. Ez a világ sora.“

30. a) Legények munkára! D. 48. III. — „Az arcuk és ruhájuk megmondja, kicsodák.“ — Haramiák.

30. b) Vadászat fogakra. D. 49. II. — „Az akasztott foga nagyon hathatós varázsszer. E nélkül semmi sem sikerül. Kár, hogy a nép hisz az ilyen ostobaságban.“
31. Szép tanácsok. D. 52. II. — „A tanácsok méltóak ahhoz, aki kapja. Csak az a baj, hogy a fiatal nő meg is fogadja. Jaj annak, aki hozzá közeledik.“ — Valószínűleg Josefa Tudo, Godoy miniszter híres szeretője, akiről azt mesélték, hogy a miniszter titkos felesége. Erkölcséről sokat beszéltek a rossz nyelvek.
32. Szegénykék! D. 59. II. — „Zárják össze őket, hiszen eleget csavarogtak egymagukban.“ — A szegény némberek a börtönbe kerülnek, a gadagok oda, ahova akarnak.
33. Isten bocsásson meg neki: az édesanyja volt. D. 53. III. — „A kisasszony korán elkerült szülőföldjéről. Tanulóéveit Cádizban töltötte, aztán Madridba került. Ekkor találkozott a szerencsével. A Pradoban sétál, mikor egy piszkos, ráncos öregasszony alamizsnát kér tőle; elutasítja; az öreg nem enged. A keményszívű visszafordul és — ki hinné — a szegény asszonyban édesanyjára ismer.“
34. a) Jól megfeszül. D. 54. III. — A jó néni nem buta! Jól tudja, hogy a harisnyának feszesen kell állnia.“
34. b) És leég a háza. D. 55. II. — „Sem a nadrágját rendesen levetni, sem a gyertyával való társalgást abbahagyni nem képes, míg a város fecs-

kendői föl nem üdítik. Erre képes a bor.“ — Átlátszó célzás IV. Károly válságos helyzetére, aki-
nek habozó politikája, azaz inkább a Godoy mi-
niszteré a művésznek állandó céltáblája.

35. a) Porból lesz a sár. D. 60. I. — „Nincsen rend-
jén! Így bánni egy jóra való nővel, ki oly olcsón
volt mindenki szolgálatára, oly szorgalmas volt,
oly hasznos! Nincsen rendjén!“ — Goya e lapon
egy úgynevezett „autillo“-t, inkvizícióbeli bírás-
kodást mutat be. A „porból lesz a sár“ közmon-
dás alkalmazása Von Loga szerint azt jelenti:
milyen piszkot kavar fel az ilyen tárgyalás.

35. b) Nem volt segítség. D. 61. I. — „Ezt a szent
asszonyt halállal sújtják. Miután kihirdették előtte
az ítéletet, diadalmenetben hurcolják végig a vá-
roson. Meg is érdemelte, de kár az időért, ha
azért teszik, hogy megszégyenítsék. Nem lehet
megszégyeníteni azt, akiben nincs szégyenérzet.“
— Von Loga szerint a 32., 35. a) és 35. b) számú
lapok összefüggenek egymással. Az elsőt a vád-
lottakat elvezetik, a másodikon pellengérre állít-
ják, a harmadikon elítélik őket.

36. a) Összetörte a korsót. D. 62. II. — „A kisfiú vad,
az anyja hirtelen haragú. Melyik rosszabb?“ —
Állítólag Mária Lujza királyné és Ferdinánd trón-
örökös.

36. b) Már elhelyezkedtek. D. 63. I. — „Ha azt akar-
juk, hogy e lányok végre ülőhelyhez jussanak, a
legokosabb azt a fejükre rakni.“

37. a) Melyik hódol inkább a másiknak? D. 64. III.
— „Sem egyik, sem másik. A férfi a szerelem

sarlatánja, ki mindenkinek ugyanazt mondja, a nőnek csak az őt találkája jár az eszében, mely 8 és 9 óra között esedékes, holott már fél 8 az idő.“ — Célzás Goyára és Alba hercegnőre.

37. b) Pszt! D. 65. II. — „Jeles anya, bizalmas üzenetek közvetítésére kiválóan alkalmas.“
38. a) Ezt nevezik olvasásnak. D. 66. I. — „Fésülteti magát s magára huzatja a harisnyáját, alszik és tanul. Senki sem mondhatja, hogy nem használja ki az időt.“
38. b) Mért dugja el? D. 67. II. — „A válasz egyszerű. Mert nem akarja elkölteni s azért nem költi el, mert noha már nyolcvanon felül van s alig él vagy egy hónapot, fél, hogy tovább találna élni s nem lenne pénze. Ilyen fonák a fukar ember eszejárása.“ — Itt állítólag egy közismert egyházi férfiről van szó, kinek eldugott kincseit hozzátartozói egész Madrid hahotája közben, tudta nélkül megkerítették.
39. a) Imádkozik érte. D. 68. II. — „S nagyon jól teszi. Hogy Isten szerencsét adjon neki s megszabadítsa a bajtól, az orvostól és a törvényszéktől; és olyan ügyes és furfangos, oly eleven és mindenkié legyen, mint boldogult anyja.“
39. b) Mert érzékeny volt. D. 69. II. — „Az történt, aminek történnie kellett. Mert e világnak magaslatai és mélységei vannak. Az élet, melyet folytatott, nem vihetett máshova.“
40. a) A palatinus grófnak. D. 70. II. — „Minden tudománynak vannak szemfényvesztői, kik a

nélkül, hogy bármit is tanultak volna, mindent tudnak és tudják mindennek az útját-módját. Nem szabad bízni abban, amit mondanak. Az igazán művelt ember a túlságos határozottságot bizalmatlanul fogadja: keveset ígér, de sokat ad. A palatinus gróf azonban semmit sem vált be abból, amit ígér.“ — Úgy látszik, hogy a sarlatán Urquijo miniszter, aki a liberális gondolkodású embereknek mélységesen ellenszenves volt.

40. b) Elnyomta őket az álom. D. 71. II. — „Nem szabad felkelteni őket. Lehet, hogy a nyomorultak egyetlen boldogsága az álom.“
41. a) Megnyúzza. D. 72. II. — „Megborotválják és megnyúzzák. Az a hibás, aki ilyen borbélyra bízta magát.“
41. b) Rossz éjszaka. D. 73. II. — „Ilyen viszontagságoknak teszik ki magukat a csavargó nők, kik nem akarnak otthon ülni.“ — Mária Lujza királyné. Célzás a királyné viharos éjszakáira. Azt beszéltek, hogy többször megtörtént, hogy a királyné oly zilált öltözékben jött haza, mely mindenféle feltevésre okot szolgáltatott.
42. a) A tanítvány többet tudna? D. 74. II. — „Nem lehet megmondani, többet tud-e vagy kevesebbet. Mindenesetre a tanár a legkomolyabb személyiség, kit találni lehet.“ — Célzás Godoy hiányos politikai képzettségére.
42. b) Bravissimo! D. 75. II. — „Ha a halláshoz elég a fül, nem lehet nála értelmesebbet elképzelni. De félni való, hogy olyannak tapsol, mi

nem is hallatszik.“ — A számár állítólag IV. Károly király, a muzsikus pedig Godoy miniszter.

43. a) Fel az ősapjáig. D. 76. I. — „Ezt a szegény állatot a családfa- és címerkutatók megbolondították. Nem az egyedüli.“ — Goya itt azt a hosszú és nevetséges családfát gúnyolja ki, melyet Godoy számára szerkesztettek. Spanyolország régi gót királyaitól származtatták le és rokonságba hozták a királyi családdal.
43. b) Miben fog meghalni? D. 77. II. — „Az orvos kitűnő, megfontolt, elmélyedő és komoly. Lehet ennél többet kívánni?“ — Állítólag Galinsoya, Godoy kezelőorvosa.
44. a) Sem több, sem kevesebb. D. 78. II. — „Jól teszi, hogy lefesteti magát. Így azok, kik nem ismerik és nem látták, tudni fogják, hogy kicsoda.“ — A festő D. Antonio Carnicero.
44. b) Te, ki nem bírsz el... D. 79. II. — (Egy spanyol népdal kezdete: Te, ki nem bírsz el, végy a válladra.) „Ki nem nézné hátszlónak ezt a két gavallért?“ — A társadalom hasznos osztályai viselnek minden terhet, igazi teherhordó számarak. — Talán az adóteherre vonatkozó szatíra.
45. a) Sok a kiszívni való! D. 82. I. — „Akik megérik a nyolcvanát, kis gyerekeket szívnak ki, akik nem élnek túl a tizennyolcat, a nagyokat. Úgy látszik, hogy az ember azért születik és él, hogy kiszívják.“
45. b) Megrendszabályozás. D. 83. I. — Szatíra az inkvizíciós törvényszékekre.

46. a) Hódolat a mesternek. D. 84. II. — „Ez nagyon igazságos: fölöttébb hálátlan tanítványok lennének, ha hódolattal nem járulnának mestereik elé, akinek köszönik mindazt, amit az ördög tudományából megtanultak.“
46. b) A fújók. D. 85. II. — (Lefordíthatatlan szójáték, amely spanyolul fújót és egyben besugót jelent.) „A fújó boszorkányok az egész ördögi fajzat legfertelmesebbjei s egyben a legértelmetlenebbek is e művészetben.“ — Ha egyébhez is értenének, nem adnák magukat a fújásra. — Állítólag szatíra a fülbegyónásra.
47. a) Ha az értelem elalszik, szörnyetegek születnek. D. 80. I. — „Az értelemtől magára hagyott képzelet, lehetetlen szörnyeteket szül. Vele egyesülve, anyja lesz a művészeteknek és azok csodáinak.“ — Az ábrázolt a művész maga. Eredetileg ez a lap volt a rézkarc-sorozat címlapjául szánva.
47. b) Fínom fonalat fonnak. D. 81. II. — „Fínom fonalat fonnak, még az ördög se tudja eltépni.“
48. a) Manók. D. 86. I. — „Ezek már egészen más emberkéek. Vidámak, mulatságosak, szolgálatkészek; kicsit nyaláncak, szeretnek apró csínyeket elkövetni, de nagyon kedves, jó, kis teremtsékek.“ — Barátok.
48. b) Csincsillák. D. 87. I. — „Ki nem hall, nem tud, nem tesz semmit, a csincsillák népes családjába tartozik, mely még soha semmire se volt jó.“ — Állítólag az arisztokraták korlátoltságának a kigúnyolása.

49. a) Csínosítják magukat. D. 88. II. — „A hosszú köröm olyan veszedelmes és káros, hogy még a boszorkányok világában is tilos.“
49. b) Mire képes a szabó. D. 89. II. — „Mily gyakran változik át egy nevetséges fickó teljességgel fantasztikus lénné — aki semmi és mégis soknak látszik. Ennyire képes a szabó művészete és annak a butasága, aki a dolgoknak csak külső színét nézi.“
50. a) Mily arany csőr. D. 90. II. — „Kissé az akadémiai ülésekre emlékeztet. Ki tudja, nem a gyógyítás művészetéről beszél-e a papagály? De nem szabad hinni neki. Nem egy olyan orvos akad, aki ha beszél, aranyszájú és ha receptet ír, Herodes. A legtökéletesebben beszél a betegségekről, de nem gyógyítja őket. Bolonddá teszi a betegeket és megtölti a temetőket koponyával.“
50. b) A szégyenlős. D. 91. II. — Obszcön.
51. A leszármazás. D. 94. I. — „Itt arról van szó, hogy a vőlegényt elkábítsák. Megmutatják neki a nemeslevelet, hogy kik voltak a fiatal hölgy szülei, nagyszülei, ősei. És ki ő? Utóbb majd heylesen fogja őt látni.“ — E lap igazi értelme von Loga szerint obszcön.
52. a) Mind halálig. D. 92. I. — „Egész igaza van, ha kicsinosítja magát. Születésnapja van ma. 75 éves lesz és a barátnői meglátogatják.“ — Állítólag az öreg Osuna hercegnő.
52. b) Hol fenn, hol lenn. D. 93. II. — „A sors rosszul bánik azzal, ki udvarol neki. Az emelkedés

erőfeszítéseit csillogó füsttel fizeti s aki felemelkedett, azt bukással bünteti.“

53. Nyeld le, kutya! D. 95. III.

54. a) És mégsem mennek el. D. 96. II. — „Aki nem elmélkedik a szerencse forgandóságán, nyugodtan alszik a veszélyek közepette. Nem kerülheti el az őt fenyegető bajt, s nincs csapás, mely meg ne lepje.“

54. b) Kísérletek. D. 97. II. — „Fokonként halad. Már sikerül neki néhány ugrás s idővel épp annyit fog tudni, mint mestere.“

55. c) Elrepültek. D. 98. I. — „A próbababának talapzatul szolgáló boszorkánycsoport inkább dísz, mint szükségesség. Vannak fejek, kik anyyira telve vannak gyulékony gázzal, hogy röptülésükhöz nem kell sem léggömb, sem boszorkány.“ — Alba hercegnő három torero fején.

55. b) Ki hinné! D. 99. III. — „Íme egy kegyetlen viaskodás azon, hogy kettőjük közül ki a nagyobb boszorkány. Ki hitte volna, hogy ez a kettő ennyire megtépázza egymást? A barátság az erény lánya. A gonosztevők lehetnek cinkostársak, de sohasem barátok.“

56. a) Nézzétek, mily fontoskodók. D. 100. II. — „A rézkarc két tisztességtudó és tekintélyes boszorkányt ábrázol, kik egy kicsit lovagolni mentek.“

56. b) Jó utat. 101. II. — „Hova vágat e pokoli se-reg, mely a légben, az éj sötétjében ily visongást csap? Még ha nappal volna — egészen más lenne.“

Egy puskalövéstől az egész gomoly lezuhanna a földre. De mivel éjjel van, nem láthatja őket senki.“

57. a) Hová megy a mama? D. 102. III. — „A mamának vízibetegsége van és sétálni küldték. Adja Isten, hogy összeszedje magát.“

57. b) Erre vágat. D. 103. II. — „Egy boszorkány vágat a sánta ördögön. Ez a szegény ördög, akin mindenki nevet, néha mégis hasznos.“

58. a) Várj, amíg bekennek! D. 104. I. — „Fontos megbízással küldi el s ő félig bekenve akar elmenni. A boszorkányok közt is vannak szórakozottak, elhamarkodottak, meggondolatlanok, a legcsekélyebb ítélet nélkül valók. Mindenhol így van ez.“ — Állítólag szatíra az utolsó ketetre. Goya Voltaireiánus volt.

58. b) Csinos mester! D. 105. III. — „A seprű a boszorkányok egyik legszükségesebb eszköze, mert eltekintve attól, hogy ők nagy seprők, amint külföldre történetekből kiderül, olykor öszvérré változtatják seprűjüket és avval száguldanak el, nehogy az ördög elérje őket.“

59. a) Fújd. D. 106. II. — „Kétségtelen, hogy mult éjjel nagy gyerekhalásvész volt. A készülő bankett bőséges lesz. Jó étvágyat.“ — A boszorkányok fujtatója.

59. b) Ájtatos hitvallás. D. 107. I. — „Megesküszöl arra, hogy tanáraidnak és feljebbvalóidnak engedelmességed, tiszteled őket, padlásszobákat sepersz ki, kócot fonsz, dobot versz, üvöltesz, visí-

tasz, röpülsz, főzöl, kensz, szívsz, sütsz, fujsz mindent és mindenkor, ha parancsolják? — Esküszöm. — Akkor hát, lányom, ezennel boszorkány vagy. Fogadd őszinte szerencsekívánataimat.“ — Von Loga feltevése szerint a szentháromság kigúnyolása volna.

60. a) Hajnalhasadtával elindulunk. D. 108. II. — „És ha nem jöttetek volna, akkor se hiányoztak volna.“
60. b) Nem szabadulsz! D. 109. I. — „Sohsem szabadult még senki, aki meg akarta magát fogatni.“ — Egy divatos szépség, akit Godoy szerelmével üldözött.
61. a) Jobb lustálkodni. D. 110. I. — „Ha a dolgozó élvezi a legkevesebbet, igaza van: többet ér lustálkodni.“
61. b) Ne ordíts, ostoba! D. 111. II. — „Szegény Franciska! Kereste a lakájt s a manóval találkozott. De nincs mitől félnie. Látni való, hogy a manó jókedvű s nem fogja bántani.“ — A kísértetektől való balga félelem kigúnyolása. (Von Loga.)
62. a) Senki sem oldja föl kötelékeinket? D. 112. II. — „Egy férfi meg egy nő kötelekkel vannak egymáshoz kötözve, melyeket minden erejükkel széttépni igyekeznek. Ordítanak, hogy válasszák szét őket. Ha csak nem tévedek, akaratuk ellenére összeházasított emberek ezek.“
62. b) Ön itt? — megmondtam már... Jól vigyázzon, mert különben... D. 113. I. — „Tábornoki

kokárdájával, hadvezérbotjával azt hiszi ez a tökfílkó, hogy magasabb rendű lény és visszaélve parancsnoki hatalmával, mindenkit bosszant, aki ismeri; gögös, hiú és szemtelen az alárendeltekkel szemben, alávaló és pimasz azokkal, kik nála többet tudnak.“ — Nem tudni, ki akar lenni ez a tiszt, talán Don Tomas Morla, Andaluzia kormányzója, aki Godoy kreatúrája volt. Lehet az is, hogy egyszerűen a gyakorlótér kigunyolását kell látnunk a lapban. (Von Loga.)

63. a) Egyik a másikon. D. 114. I. — „Ez a világ sora. Az egyik mulat a másikon és bikaviadalt játszanak. Aki tegnap a bika szerepét játszotta, ma torero. A sors rendezi az ünnepélyt és változó szeszélyei szerint osztja szét a szerepeket.“ — Von Loga szerint a bikaviadal paródiája.
63. b) Siess, fölébrednek! D. 115. I. — „A manók a legszorgalmasabb és a legszolgálatkészebb emberek. Mivel a szolgáló jól tud velük bántani, elmosás helyette az edényt, megfőzik a zöldséget, sepernek és tisztogatnak s vigyáznak a gyerekre. Vita folyt arról, hogy ördögök-e vagy sem. Tévedés: ördög az, kinek azon jár az esze, hogy bajt csináljon vagy megakadályozza, hogy más jót tegyen, vagy az, ki nem tesz semmit.“ — Loga szerint nyalánk barátok.
64. a) Senkisémet látott bennünket. D. 116. II. — „És mi baj, ha a manók lementek a borospincébe és egy korty bort isznak, mikor egész éjjel dolgoztak és a hordó csapja oly tisztán ragyog, mint a tündöklő arany.“ — Iddogáló barátok.

64. b) Itt az ideje. D. 117. I. — „Ha megvirrad, mindenki menekül, ki jobbra, ki balra, boszorkányok, manók, látomások és kísértetek. Jó, hogy ez a népség csak éjjel, a sötétben mutatja magát. Senki sem jött még rá, hol zárkóznak és rejtőznek el nappal. Akinek sikerülne a manók fészékét felkutatni és őket reggel 10 órakor egy kalitkában a Puerta del Sol-on mutogatni — annak már nem lenne szüksége örökségre.“ — Aluszékony barátok.

65—137, 149, 151, 163, 165, 167, 169 és 171. A „Los Desastres de la Guerra“ (A háború borzalmai) című, aqualintával átdolgozott rézkarc sorozat lapjai. 1810—1820. A spanyol szabadságharc és az 1811—12.-i éhínség idejéből vett jelenetek. A sorozat a művész halála után három kiadást ért, a Múzeum példánya az első kiadásból való.

65. Az elkövetkezendők balsejtelmei. D. 120. IV.

66. Okkal vagy ok nélkül. D. 121. IV.

67. Ugyanúgy. D. 122. V.

68. Az asszonyok bátorítják őket. D. 123. IV.

69. És vadállatok. D. 124. IV.

70. Váljék javadra. D. 125. IV.

71. Micsoda bátorság. D. 126. V. — A zaragozai Agostina hőstette.

72. Mindig így történik. D. 127. III.

73. Nem akarnak. D. 128. VIII.

74. Nem kevésbbé. D. 129. IV.
75. Ezeknek sem kell. D. 130. IV.
76. Ezért születtek? D. 131. V.
77. Keserű jelen. D. 132. V.
78. Nehéz az út. D. 133. IV.
79. És nincs orvosság. D. 134. IV.
80. Ellátják magukat. D. 135. IV.
81. Nem egyeznek meg. D. 136. IV.
82. Eltemetni és hallgatni. D. 137. V.
83. Már nincs idő. D. 138. IV.
84. Ápolni őket és azután másra rontani. D. 139. IV.
85. Ugyanaz lesz. D. 140. IV.
86. Ennyi és még több. D. 141. IV.
87. Ugyanaz más helyeken. D. 142. IV.
88. Még tovább szolgálhatnak. D. 143. IV.
89. Ezek is. D. 144. V.
90. Nem lehet ezt nézni. D. 145. IV.
91. Könyörület. D. 146. V.
92. Csőcselék. D. 147. IV. — A madridi csőcselék felkoncolja de Perales márkít.
93. Megérdemelte. D. 148. V.
94. A háború pusztítása. D. 149. IV.

95. Ez már sok! D. 150. V.
96. Miért? D. 151. V.
97. Lehet még ennél többet is? D. 152. IV.
98. Egy zsebkés miatt. D. 153. VII.
99. Nem lehet tudni, miért. D. 154. IV.
100. Ezt sem. D. 155. IV.
101. Ez még rosszabb. D. 156. V.
102. Barbárok! D. 157. VI.
103. Nagy hősiesség! halottakkal! D. 158. V.
104. Hasznót húz belőle (t. i. a kés használatából). D. 159. IV.
105. A lángokon keresztül menekülnek. D. 160. V. —
A Lassalletől fölgyújtott Torquemada helység.
106. Minden balul megy. D. 161. III.
107. Ez is. D. 162. IV.
108. Én láttam ezt. D. 163. IV.
109. És ezt is. D. 164. IV.
110. Ez rossz. D. 165. IV.
111. Így történt. D. 166. IV. — Cuenca helység kifosztása a Calaincourt-brigád által, a templomok egyházi felszerelését csaknem mind elvitték.
112. Szörnyű szerencsétlenség. D. 167. IV.
113. Egy asszony könyörületessége. D. 168. IV.

114. Boldogtalan anya! D. 169. IV.
115. Hála adassék a köleskásának. D. 170. IV.
116. Nem érkeznek idején. D. 171. IV.
117. Meghal, segíteni nem lehetett rajta. D. 172. IV
118. Hiú jajveszékelés. D. 173. IV.
119. A legrosszabb, hogy koldulni kell. D. 174. IV.
120. A temetőbe. D. 175. IV.
121. Egészségesek és betegek. D. 176. IV.
122. A jajgatás hiábavaló. D. 177. IV.
123. Mit segít egy csésze? D. 178. IV.
124. Senki sincs, aki segítsen rajtuk. D. 179. IV.
125. Más fajtabeliek volnának? D. 180. IV.
126. A halál ágyai. D. 181. IV.
127. Felhalmozott halottak. D. 182. V.
128. Szekérrakományok a temetőben. D. 183. IV.
129. Micsoda zshivaj ez? D. 184. IV.
130. Különös ájzatosság. D. 185. IV.
131. Nem kevésbbé az. D. 186. IV.
132. Micsoda ostobaság. D. 187. IV.
133. Semmi, majd ő maga megmondja. D. 188. V.
134. Nem ismerik az utat. D. 189. III.
135. Az általános jólét ellen. D. 190. III.

136. A következmények. D. 191. III.
137. Macskás némajáték. D. 192. III.
- 138—148, 150, 152—162, 164, 166, 168, 170, 172—185.
A „Tauromaquia“ (Bikaviadalok) című, aquatintával átdolgozott rézkarc-sorozat lapjai. 1815 táján. A sorozat a művész halála után öt kiadást ért. A kiállított sorozat az első kiadásból való.
138. Régi spanyol szokás nyílt mezőn lóhátról hajszolni a bikát. D. 224. III.
139. Másik módja, gyalog hajszolni. D. 225. III.
140. A Spanyolországban letelepedett mórok megke­rülve a kórán tilalmát, magukévá tették a bika-hajszolás művészetét: A bikának nyílt mezőn lándzsával való üldözését. D. 226. III.
141. A bikát zárt arénában köpönyeggel izgatják. D. 227. III.
142. Gazul, a vakmerő mór volt az első, ki a bikával a művészet szabályai szerint viaskodott. D. 228. IV.
143. A mórok burnusszal izgatják a bikát az arenában. D. 229. III.
144. A banderilla eredete. D. 230. III.
145. Egy mór megsebesülése az arénában. D. 231. I.
— A lapnak erről az állapotáról ezenkívül csak a madridi példány ismeretes.
146. Ugyanaz. D. 231. IV.
147. Egy spanyol nemes leteríti a bikát; miután ez meg­ölte lovát. D. 232. III.

148. V. Károly bikát hajszol a valladolidi cirkuszban.
D. 233. III.
149. Ez rosszabb! D. 193. III. — A farkas, az emberek tanítómestere, előadást tart nekik. — A „Los Desastres de la Guerra“ című sorozatból.
150. Cid campeador lándzsájával keresztüldöfi a bikát. D. 234. III.
151. Szélhámosok farandola tánca. D. 194. IV. — A „Los Desastres de la Guerra“ című sorozatból.
152. A csöcselék lándzsákkal, félholdakkal, nyilakkal és más fegyverekkel térdhajlásban átvágja a bika inait. D. 235. IV. — A harcképtelen állatok kegyetlen ártalmatlanná tétele.
153. A vakmerő Martincho összeláncolt lábakkal öli meg a bikát a zaragozai arénában. D. 241. VII.
154. Martincho egy másik vakmerősége ugyanott. D. 242. III.
155. Juanito Apiñani könnyedsége és ügyessége a madridi arénában. D. 243. III. — Apiñanit nem mint torerót, hanem mint banderillerót ünnepelték és Juan Romero és Martincho segédje volt.
156. Baleset a madridi aréna nézőterében és a torrajoni polgármester halála. D. 244. III. — Az ünnepélyt 1789-ben rendezték IV. Károly trónralépése alkalmából.

157. A híres Pajuelera férfitas bátorsága a zaragozai arénában. D. 245. III. — Pajuelera női torera volt, ki férfiruhákban vett részt a játékokban.
158. Egy spanyol nemes banderillát döf a bikába a chulók (bikaviadalnál segédkezők) segítségével nélkül. D. 236. III.
159. De Falces nevű ügyes diák, köpönyegbe burkolva, mozdulataival ingerli a bikát. D. 237. III.
160. A híres Martincho banderillákat döf a bikába. D. 238. III.
161. Martincho felbuktat egy bikát a madridi arénában. D. 239. III.
162. A mórok szamarakat használnak védőfal gyanánt a bika ellen, melynek szarvai gömbökkal vannak felszerelve. D. 240. III.
163. Húsfaló keselyű. D. 195. IV. A franciák kikergetésére vonatkozik. — A „Los Desastres de la Guerra“ című sorozatból.
164. Mariano Ceballos, más néven „az indiánus“, lóhátról öli meg a bikát. D. 246. III.
165. A kötél szakad. D. 196. IV. — A kötél tánkos a pápát akarja jelteni. — A „Los Desastres de la Guerra“ című sorozatból.
166. Ceballos bikára kapva döf banderillákat egy másik bikába a madridi arénában. D. 247. III.
167. Jól védekezik. D. 197. III. — A „Los Desastres de la Guerra“ című sorozatból.

168. Kutyákat szabadítanak a bikára. D. 248. III. —
A régiek a bikára, mely nem mutatott kedvet a
harcra, kutyákat uszítottak. D. 248. III.
169. Meghalt az igazság. D. 198. III. — Az igazságot
a papság viszi sírba. — A „Los Desastres de la
Guerra“ című sorozatból.
170. Egy picador lováról lebukva a bika alá kerül. D.
249. III.
171. Föltámad? D. 199. III. — A „Los Desastres de la
Guerra“ című sorozatból.
172. Fernando del Toro, a híres picador, picájával in-
gerli a bikát magára. D. 250. III.
173. A bátor Rendon, lándzsájának egyetlen döfésével
megöl egy bikát a madridi arénában. D. 251. III.
174. Pepe Illo különleges fogással támad a bikára. D.
252. III.
175. Pedro Romero megöli a mozdulatlan bikát. D.
253. II.
176. Tüzes banderillók. D. 254. III.
177. Egyetlen bika a picadorok két csoportját dönti le.
D. 255. III.
178. Pepe Illo borzalmas halála a madridi arénában.
D. 256. III.
179. Egy spanyol főúr, újonc bikaviador segítségével,
lándzsával támad a bikára. D. 257. II.

180. A bika léteríti a lovat. D. 258. II.
181. Kuttyákat úszítanak a bikára. D. 259. II.
182. Egy viador a segédjének hátán lovagolva, picával támadja meg a bikát. D. 260. II.
183. Pepe Illo halála. D. 261. II.
184. Pepe Illo borzalmas halála. D. 262. II.
185. Öszvérfogatból támadnak a bikára. D. 263. III.
- 186—207. A „Los Disparates“ (Balgaságok) vagy más-ként „Los Proverbios“ (Közmondások) című, aquatintával átdolgozott rézkarc-sorozat lapjai. 1815—1819. — A művész a legtöbb lapnak a „Disparates“ címet adta s így helyesebb ez a megjelölés; mindamellett a nem tőle származó „Los Proverbios“ elnevezés vált általánossá. A sorozatból a művész halála után hat kiadás jelent meg. A múzeum példánya a Delteiltől leírt harmadik kiadásból való.
186. Női balgaság. D. 202. III. — Majáknak öltözött nők kifeszített lepedőn táncoltatnak bábokat stb.
187. A félelem balgasága. D. 203. III. — Katonák menekülnek egy kísértet elől, kinek veszélytelenségét egyikük kacagva fedezi fel.
188. Nevetséges balgaság. D. 204. III. — Faágon ülő társaság egy szónok beszédét hallgatja.
189. Az együgyű. D. 205. III. — Egy furcsa, óriás fickó kasztanyettát verve táncol egy baba előtt, melyet elébe tartanak.

190. Repülő balgaság. D. 206. III. — Nőrabló, szárnyas szörnyetegen.
191. A megdühödött balga. D. 207. IV.
192. A házasság balgasága. D. 208. IV.
193. A zsákbavarrottak. D. 209. II.
194. A főbalgaság. D. 210. II.
195. Ágaskodó ló fölragad egy fiatal nőt. D. 211. III.
196. Szegényes balgaság. D. 212. IV.
197. Három táncoló maja és majo. D. 213. III.
198. A repülés módja. D. 214. III.
199. Farsangi balgaság. D. 215. II.
200. Tiszta balgaság. D. 216. III.
201. Intelem. D. 217. II.
202. Lojalitás. D. 218. III.
203. Fantómok között bolygó aggastyán. D. 219. II.
204. Ismert balgaság. Micsoda harcos! D. 220. I.
205. A pontosság balgasága. Cirkuszkirálynő. D. 221. I.
206. Állati balgaság. Más törvényt a népnek. D. 222. I.
207. A tökfilkók balgasága. D. 223. I.
- 208—209. Ismeretlen XVIII. századi spanyol művész.
Gyermekkor és ifjúság. Rézkarcok.

210—221. Goya, Francisco: A Tauromaquia IV. kiadásából való lapok.

222—223. Ismeretlen XVIII. századi spanyol művész. Férfikor és ifjúság. Rézkarcok.

OSZK

Nemzeti Széchényi Könyvtár

Ára 60 fillér

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

1971 APR

11